ਵਿਕਾਸ ਕੁਮਾਰ
ਬਨਾਮ
ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ & ਓਰਸ.
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 273 ਦੀ 2021)
ਫਰਵਰੀ 11, 2021

[ਡਾ. ਧਨੰਜ ਯਾਦਵ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ,
ਇੰਦਿਰਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2016 – ਧਾਰਾਵਾਂ 2(r), 2(s), 2(y), 3 ਅਤੇ 56 – ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਿਯਮ, 2018 – ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸਹੂਲਤ – ਹੱਕਦਾਰੀ ਤੋਂ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕ੍ਰੈਂਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਇੱਕ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ – 07.02.2018 ਨੂੰ, ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. 2018 ਲਈ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ – ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਿਯਮ 2018 ਜੋ ਕਿ ਡੀ.ਓ.ਪੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ – ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ ਲਿਖਣੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ – ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਅੰਨ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ; ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਥੇ "ਪ੍ਰਧਾਨ (ਲਿਖਣੀ) ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਧੀਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਦ ਤੱਕ (ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40% ਅਪੰਗਤਾ)" ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ – ਅਪਵਾਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. 2018 ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਨਲਾਈਨ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 40% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਤੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ – ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ – ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਾਪਦੰਡ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. 2018 ਲਈ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਿਯਮ 2018 ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਿਰਰਥਕ ਬਣ ਗਈ – ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਏਮਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ – ਏਮਸ, ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ "ਕ੍ਰੋਨਿਕ ਨਿਊਰੋਲੋਜੀਕਲ ਕੰਡੀਸ਼ਨ" ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕ੍ਰੈਂਪ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ "ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ" ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ,

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਅਧੀਨ 'ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਹੈ – ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 6% ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੀਆਂ 29.08.2018 ਦੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਹੀ ਲਿਖਾਈ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਪਾਤਰਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ – 29.08.2018 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਣ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਾਈ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ – ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ.3 ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ. 2(ਐਸ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ – ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਲਿਖਾਈ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ – ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ – ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕਈ ਮੈਡੀਕਲ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਮਹਾਂਸ ਅਤੇ ਏਮਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਕਾਇਮੀ ਨਰਵਸ ਸਥਿਤੀ ਹੈ – ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ IV ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ – ਲਿਖਾਈ ਦੀ ਕ੍ਰੈਂਪ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ

ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਿਖਣਾ ਔਖਾ ਹੈ – ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਾਈ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ 2016 ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਤਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖਾਈ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੀ ਪਾਤਰਤਾ ਹੈ – ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਐਕਟ, 2016 – ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਆਰ), 2(ਐਸ), 2(ਵੀ), 3 ਅਤੇ 56 – ਲਿਖਾਈ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਆਰ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਵਿਚਾਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ – ਸੰਭਵਤਃ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਾਤਰਤਾ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ – ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦਾ ਉੱਚ ਮਾਨਕ ਤਹਿ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਤਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਰਾਹਣਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੇਵਾ ਹੈ – ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਤਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਲ ਹੋਵੋ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਕਲਾਵਾਂ 14, 19 ਅਤੇ 21 – ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 – ਫੈਸਲਾ: ਕਲਾਵਾਂ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਿਕੋਣ ਅਪਾਹਜਾਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਧਾਰਾ 3 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਲਾਵਾਂ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਨ – ਧਾਰਾ 3 ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ (i) ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; (ii) ਇੱਜਤ ਨਾਲ ਜੀਵਨ; ਅਤੇ (iii) ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਾਣਣ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ।

ਸਿਧਾਂਤ/ਧਾਰਨਾਵਾਂ – ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ – ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ – ਫੈਸਲਾ: ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਦਾਇਤਵ ਨੂੰ ਕੈਪਚਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ – ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਵਾਈ) ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ "ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸੋਧ ਅਤੇ ਸਮਾਯੋਜਨ" ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਜਾਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਬੋਝ ਨਾ ਲਾਉਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਨੰਦ ਜਾਂ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ" – ਬਰਾਬਰੀ, ਗੈਰ-ਭੇਦਭਾਵ ਅਤੇ ਇੱਜਤ RPwD ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਹਨ।

ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 – ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਲਿਖਾਈ ਸਹਾਇਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸੰਬੰਧੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ – ਫੈਸਲਾ: ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਜੋ ਧਾਰਾ 2(ਐਸ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਾਈ ਸਹਾਇਕਾ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਅੜਚਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ – ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚਾ

1.1 ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ (ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ) ਦੀਆਂ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਿਤੀ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿਖਾਈ ਸਹਾਇਕ (ਸਕ੍ਰਾਈਬ) ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ - ਅੰਨ੍ਹੇ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਹੈ - ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਸੁਵਿਧਾ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੇ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

[ਪੈਰਾ 20]

2. ਦੋ ਸਰਕਾਰੀ ਮੰਤਰਾਲੇ: ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚੋਲਾ

2.1 ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਓ.ਐਮ ਦੀ ਮਿਤੀ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ ਦੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦਾ ਲਾਭ ਸਿਰਫ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ ਦਰਅਸਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੀ.ਐਸ.ਈ ਨਿਯਮ 2018 ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਿਚੋਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। [ਪੈਰਾ 22]

2.2 ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ ਉਹ ਨੋਡਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੋਡਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਨੇ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਕ੍ਰਾਈਬ, ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਲੈਬ ਸਹਾਇਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 2(r) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਨੋਡਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਮਾਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਪੂਰਣ ਸੂਚੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ ਨੇ ਹੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ "ਜੋ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੇ ਨਹੀਂ ਗਏ" ਪਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕ੍ਰਾਈਬ, ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਖਿਲਾਫ ਮੰਨਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

[ਪੈਰਾ 23][338-E-G] 2.3 ਨੋਡਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜੋ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੀ.ਐਸ.ਈ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਦੋਪਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲਣ ਦੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਬੱਧ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮਾਨਦਾ ਕਿ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਦੀਆਂ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ-ਦਰ-ਮਾਮਲਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਦੀਆਂ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ

3. ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ ਲਿਖਾਈ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ

3.1 ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਸੰਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ (i) 'ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਅਤੇ (ii) ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਆਰ) ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: (i) ਇੱਕ

ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਵਿੱਚ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ (ii) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਆਰ) ਦੋਨੋਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਵਿੱਚ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਿਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚਿੰਤਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਨਕ ਨੂੰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। [ਪੈਰਾ 25]

3.2 ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਐਸ) ਵਿੱਚ ਸਮਾਵਿਤ ਦੂਜੀ ਸੰਕਲਪਨਾ ਇੱਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਐਸ) ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਆਰ) ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਨੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪ□ਗਤਾ ਨਾਲ ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਆਰ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਐਸ) ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਇੱਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ, ਬੌਧਿਕ ਜਾਂ ਸੰਵੇਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਵੇ ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਡਚਣਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪੈਰਾ 26||

3.3 ਧਾਰਾ 2(ਆਰ) ਅਧੀਨ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(ਐਸ) ਅਧੀਨ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਧਾਰਾ 2(ਆਰ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪ□ਗਤਾ' ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(ਜ਼ੇਡਸੀ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੈਰਾ 29||

3.4 ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਰਾ, ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 31]

4. ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ 2016: ਇੱਕ ਪੈਰਾਡਾਈਮ-ਸ਼ਿਫਟ

4.1 ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮੌਲਿਕ ਪੋਸਟੁਲੇਟ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 3 ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ (i) ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; (ii) ਗਰਿਮਾ ਨਾਲ ਜੀਵਨ; ਅਤੇ (iii) ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨ ਲਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ। ਧਾਰਾ 3 ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਪੋਸਟੁਲੇਟ ਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 3 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਨਜ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 3 ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਇੱਕ ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹੱਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। \

342-C-E]

4.2 ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਕੈਪਚਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 35]

4.3 ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਗੈਰ-ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਔਪਚਾਰਿਕ ਗਾਰੰਟੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਅਫ਼ਰਮੇਟਿਵ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਣ "ਉਚਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਕੇ" ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ। ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2(ਵਾਈ) ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ "ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਯੋਜਨਾਂ" ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਣ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਬਰਾਬਰੀ, ਗੈਰ-ਭੇਦਭਾਵ ਅਤੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਸਾਰ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 37]

4.4 ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਅਫ਼ਰਮੇਟਿਵ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਦਰ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨਕ ਮੰਡੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਯੂਪੀਐਸਈ/ਡੀਓਪੀਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਲਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਕੇਵਲ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਐਮਐਸਜੇਈ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸੰਦਰਭ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੰਡੇਟ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਸੰਸਦ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਉੱਚ ਮਾਨਕ ਤਹਿ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਮਾਨਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਠ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹੱਕ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਮਾਨਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਪਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਪਾਹਜਤਾ MSJE ਦੀ ਇਹ ਸਮਝ ਲਈ ਸਹੀ ਹੈ ਸਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਆਈ) ਦੁਆਰਾ। [ਪੈਰਾ 41][348-E-H; 349-ਏ-ਡੀ]

4.5 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਡੀ.ਓ.ਪੀ.ਟੀ. ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ 2016 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ

ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਸਟੈਚਿਊਟ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 42]

5. ਉਚਿਤ ਸਮਝੌਤਾ

5.1 ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਉਚਿਤ ਸਮਝੌਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਪੋਸਟੁਲੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਅਪੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਰਾਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬਾਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਰੱਕੀਸ਼ੀਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਦਾਇਤਵ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹਾਲਾਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ – ਚਾਹੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ, ਕਾਰਜਸਥਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ, ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ, ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪੂਰਤੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ 'ਉਚਿਤ' ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਹਰ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਬਾਧਾਵਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨਾਲ ਅਨੇਖੀਆਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 46]

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ

6.1 ਜਿਹੜੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕਈ ਮੈਡੀਕਲ ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੁਖਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਅਤੇ ਨਿਊਰੋ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ (ਨਿਮਹਾਂਸ), ਬੈਂਗਲੋਰ ਅਤੇ ਏਮਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਏਮਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਇੱਕ ਕਾਇਮੀ ਨਿਊਰੋਲੋਜੀਕਲ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ IV ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਲਿਖਣੀ ਦੀ ਕ੍ਰੈਂਪ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਕ ਹਾਲਤ ਵਜੋਂ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਲਈ ਰਵਾਇਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਿਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 73]

6.2 ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। [ਪੈਰਾ 74]

7. ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸੰਬੰਧੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ

7.1 ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਦਿਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਥੇ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਬਾਧਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮੂਲੇਟ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਉਚਿਤ ਮਾਨਦੰਡ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਯੋਗ ਮੈਡੀਕਲ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਵਲ ਅਸਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੁਵਿਧਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। [ਪੈਰਾ 75]

ਜੀਜਾ ਘੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2016) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 761 : [2016] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 638; ਜਸਟਿਸ ਸੁਨੰਦਾ ਭੰਡਾਰੇ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2018) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 397; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ

ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ (2013) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 772 : [2013] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1023; ਸੈਯਦ ਬਸ਼ੀਰ-ਉਦ-ਦੀਨ ਕਾਦਰੀ ਬਨਾਮ ਨਾਜ਼ਿਰ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ (2010) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 603 : [2010] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 250 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵੀ ਸੁਰੇਂਦਰ ਮੋਹਨ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ("ਮੋਹਨ") (2019) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 237: [2019] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 954 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2016] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 638 ਪੈਰਾ 34 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

(2018) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 397 ਪੈਰਾ 35 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2013] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1023 ਪੈਰਾ 38 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2010] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 250 ਪੈਰਾ 50 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2019] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 954 ਪੈਰਾ 51 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 273 ਆਫ 2021।

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 25.09.2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9942 ਆਫ 2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਮਿਸ ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਰਾਜਨ ਮਾਨੀ, ਮਿਸ ਰਿਤੂ ਕੁਮਾਰ, ਪੁਖਰਾਮਬਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਮਿਸ ਅਨੁਪਮਾ ਐਨ.ਜੀ., ਕਰੁਣ ਸ਼ਰਮਾ, ਗੋਪਾਲ ਝਾ, ਏ.ਕੇ. ਕੌਲ, ਮਿਸ ਆਕਾਂਕਸ਼ਾ ਕੌਲ, ਮਿਸ ਨਿਧੀ ਖੰਨਾ, ਰਾਜ ਬਹਾਦੁਰ ਯਾਦਵ, ਅਮਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਨਰੇਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਮਿਸਿਜ਼ ਲਲਿਤਾ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਮਿਸ ਸੰਚਿਤਾ ਐਨ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਡਾ. ਧਨੰਜ□ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

ਏ. ਤੱਥਾਕਥਿਤ ਪਿਛੋਕੜ

ਬੀ. ਅਦਾਲਤੀ ਦੌੜ: ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ

ਸੀ. ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ

ਸੀ.1 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਤਰਕ

ਸੀ.2 ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੇ ਤਰਕ

ਸੀ.3. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਤਰਕ

ਡੀ. ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚਾ

ਈ. ਦੋ ਸਰਕਾਰੀ ਮੰਤਰਾਲੇ: ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚੋਲਾ

ਐਫ. ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਜੀ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ 2016: ਇੱਕ ਪੈਰਾਡਾਈਮ-ਸ਼ਿਫਟ

ਜੀ1 ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਜੀ2 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ

ਐਚ. ਉਚਿਤ ਸਮਝੌਤਾ

ਆਈ. ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਦਾ ਤਰਕ

ਜੇ. ਸਾਡੀ ਚਰਚਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਕੇ. ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਬਦਲਾਉ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ: ਸਿਦਾਂਤ ਤੋਂ ਅਮਲ ਤੱਕ

ਐਲ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਐਮ. ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸੰਬੰਧੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ

ਐਨ. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ

ਏ. ਤੱਥਾਕਥਿਤ ਪਿਛੋਕੜ

1. ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਜੋ ਲੇਖਕ ਦੀ ਐਂਠਣ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਆਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ1 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਕਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣਾ ਕੋਰਸ ਚਲਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਖਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਨਾਲ ਜੂਝਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰਿਮਾ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਖੋਜ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ, ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਵਲੀਆਂ ਦੇ ਭੁੱਲਭੁਲੈਆ ਰਾਹੀਂ, ਮਾਮਲਾ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਅਸਲ ਅਹਿਸਾਸ ਬਾਰੇ ਮੂਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕਿਵੇਂ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਚਰਚਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ, ਸਮਾਜ ਨੇ ਜੋ ਰਾਹ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਪਏ ਰਸਤੇ ਬਾਰੇ ਆਤਮ-ਮਨਥਨ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਰਗੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਖਾਈ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਯਾਦ ਦਿਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੱਕ ਮੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

2. ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ, ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਿਯਮ 2018$2_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 7 ਫਰਵਰੀ 2018 ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪੰਗਤਾ ਐਕਟ, 2016$3_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਦੇ ਅੰਤਰਸੰਬੰਧ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਡਿਸਗ੍ਰਾਫੀਆ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਈਟਰ ਦਾ ਕ੍ਰੈਂਪ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਗਸਤ 2016 ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨੇਹਰੂ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਮੈਡੀਕਲ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਿਸਰਚ ਤੋਂ, ਜਿਸਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇ.ਆਈ.ਪੀ.ਐਮ.ਈ.ਆਰ. ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੇ 2017 ਵਿੱਚ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਸੰਘ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ4 ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੀ.ਐਸ.ਈ. 2017 ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕੇ। 7 ਫਰਵਰੀ 2018 ਨੂੰ, ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. 20185 ਲਈ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਪਰਸੋਨੈਲ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵਿਭਾਗ6 ਨੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਿਯਮ 2018 ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ ਲਿਖਣੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਅੰਨ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਸੀ; ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਜਿੱਥੇ "ਪ੍ਰਧਾਨ (ਲਿਖਣ) ਹੱਥ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਧੀਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40% ਅਪੰਗਤਾ)।" ਅਪਵਾਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਘੰਟੇ ਲਈ ਵਾਧੂ 'ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਮਾਂ' ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

4. ਆਪਣੀ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. 2018 ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 40% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੱਸਿਆ। 28 ਫਰਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਤੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ, 15 ਮਾਰਚ 2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ, ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਸਿਰਫ ਅੰਨ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਘਾਟੇ ਘਾਟ 40% ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਡਕਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੰਬਾਇਨਡ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 2017 ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਪੰਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਮ ਮਨੋਹਰ ਲੋਹੀਆ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। 12 ਫਰਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ7$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਅਜੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਬੀ. ਕੋਰਸ ਦੌੜ: ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ

6. ਸੀ.ਐਸ.ਈ. 2018 ਲਈ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਕਾਰਨ ਦੁੱਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। 30 ਮਈ 2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਨਤੀਜੇ 14 ਜੁਲਾਈ 2018 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 7 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, ਚੂੰਕਿ ਰਾਮ ਮਨੋਹਰ ਲੋਹੀਆ ਹਸਪਤਾਲ ਨੇ ਅਪੰਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪੰਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਲਿਖਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. 2017 ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 2018 ਦੇ ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ, ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਲਿਖਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅੰਨ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਘਾਟੇ ਘਾਟ 40% ਅਪੰਗਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਦੰਡ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 22 ਮਾਰਚ 2015 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਨਿਊਰੋ ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਸਥਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੂੰ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 2018 ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ। ਚੂੰਕਿ ਰਾਹਤ ਨੀਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੀਐਸਈ ਨਿਯਮ 2018 ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਅਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਉਸਨੇ 27 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਅਤੇ ਨਿਊਰੋ ਸਾਇੰਸਜ਼ (ਨਿਮਹਾਂਸ), ਬੈਂਗਲੋਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਦਾ ਕ੍ਰੈਂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।

8. ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 25 ਸਤੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀਐਸਈ 2018 ਲਈ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਐਸਈ ਨਿਯਮ 2018 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਰਾਹਤ ਨਿਰਰਥਕ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੀ. ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ

9. ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, 16 ਜਨਵਰੀ 2020 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਅਸੀਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਜ਼8$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ (i) ਕੀ ਉਹ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਆਰ) ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਜ਼ੇਡਸੀ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਅਤੇ (ii) ਕੀ ਉਹ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਐਸ) ਅਧੀਨ 'ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀ' ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਕੀ ਹੈ। ਏਆਈਆਈਐਮਐਸ, ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਮਿਤੀ 10 ਫਰਵਰੀ 2020 ਵਿੱਚ, ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ "ਕਰੋਨਿਕ ਨਿਊਰੋਲੋਜੀਕਲ ਕੰਡੀਸ਼ਨ" ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਲੇਖਕ ਦਾ ਕ੍ਰੈਂਪ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ "ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ" ਤੋਂ ਪੀੜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਅਧੀਨ 'ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀ' ਹੈ। ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 6% ਤੇ ਆਂਕੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੀ.1 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਤਰਕ

10. ਮਿਸਟਰ ਰਾਜਨ ਮਣੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ: i. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 21 ਮਾਰਚ 2015 ਅਤੇ 27 ਅਗਸਤ 2018 ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਾਲੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਸਰਟੀਫਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਦਾ ਕ੍ਰੈਂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਐਸ) ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੀਰਘਕਾਲੀਨ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ, ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਬਾਧਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਐਸ) ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ;

ii. ਲੇਖਕ ਦੀ ਐਂਠਣ, ਜਾਂ ਡਿਸਗ੍ਰਾਫੀਆ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਯੋਗਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 2(ਅ) ਵਿੱਚ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ* ਵੱਲੋਂ, 14 ਜਨਵਰੀ

2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਡਿਸਗ੍ਰਾਫੀਆ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਣ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ;

iii. ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਿਯਮ 2018 ਅਤੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਸੂਚਨਾ 2018 ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ, ਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ "ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ" ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। "ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 2(ਵਾਈ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਉਪਯੁਕਤ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਹਨ ਜੋ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਮਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਅਧੀਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ;

iv. ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਿਯਮ 2018 ਅਤੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਸੂਚਨਾ 2018 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਅਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 16(1) ਅਤੇ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਉੱਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਸੇਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਿਯਮ 2018 ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਣ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ, ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੁਝ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ;

v. ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਿਯਮ 2018 ਇਹ ਪਛਾਣਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹਨ ਕਿ ਲੇਖਕ ਦੀ ਐਂਠਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

vi ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟਸ ਦੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੇਖਕ ਦੀ ਐਂਠਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ;

vii 21 ਮਾਰਚ 2015 ਅਤੇ 27 ਅਗਸਤ 2018 ਦੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਕਟ ਅਧੀਨ "ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਬਿਨਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਵੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ;

viii ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 "ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ" ਅਤੇ "ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ" ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40% ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇੱਕ ਅਯੋਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹਨ। ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਸਾਰੇ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਵਲ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਬਿਨਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਵੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਜਿਹੇ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ

ix ਏਆਈਆਈਐਮਐਸ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ 6% ਦੀ ਹੱਦ ਇੱਕ ਕਾਇਮੀ ਨਰਵੀ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਹੈ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਿਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ, ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲੇਖਕ ਦੀ ਐਂਠਣ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਜੋ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

C.2 ਯੂਪੀਐਸਸੀ ਦੇ ਤਰਕ

11. ਮਿਸਟਰ ਨਰੇਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਯੂਪੀਐਸਸੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ :

i ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀਐਸਈ 2018 ਲਈ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਡੀਓਪੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ। ਸੀਐਸਈ ਨਿਯਮ 2018 ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਜੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਉੱਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਸੀਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ;

ii. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ 2018 ਲਈ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਗ਼ ਗਲਤ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਰੱਖਿਆ; ਅਤੇ

iii. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ ਨਿਯਮਾਂ 2018 ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਤਰਕ

12.ਮਿਸ ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ:

i. ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਈਟਰਜ਼ ਕ੍ਰੈਂਪ ਕੋਈ ਅਪੰਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਕ੍ਰੈਂਪ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ ਨੇ 26 ਫਰਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ 40% ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਸੋਧੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਅੰਨ੍ਹੇਪਣ, ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸਕ੍ਰਾਈਬਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਸਰਟੀਫਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰੀਰਕ ਸੀਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ;

ii. ਰਾਈਟਰਜ਼ ਕ੍ਰੈਂਪ ਨੂੰ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 29 ਅਗਸਤ 2018 ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਕ੍ਰੈਂਪ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਥਿਤੀਆਂ ਜੋ ਲਿਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੀ ਸਕ੍ਰਾਈਬਾਂ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਮਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ;

iii ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਮਾਜ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਣ ਖੇਤਰ ਹੈ - ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਆਵਾਜਾਈ 'ਤੇ ਸੀਟਾਂ, ਰੈਂਪ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਚਾਲਯ। ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਾਯ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

iv ਉਪਰੋਕਤ [iii] ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਜੋਂ, ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ

ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ; ਅਤੇ

v ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਜੋ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਜਰੂਰੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਡੀ. ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚਾ

13. ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਦੋ ਸੈੱਟ ਨਿਯਮਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ ਜੋ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਸੈੱਟ ਪਰਸੋਨਲ, ਪਬਲਿਕ ਗ੍ਰੀਵੈਂਸ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਡੋਪੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

14. 7 ਫਰਵਰੀ 2018 ਨੂੰ, ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ 2018 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਪਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਿਧ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ 'ਯੋਜਨਾ' ਨੂੰ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਐਪੈਂਡਿਕਸ-ਆਈ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 1 ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ 'ਯੋਜਨਾ, ਵਿਸ਼ਿਆਂ' ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ' ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੰਨ ਲਿਖਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ: ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ {ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ} :

(i) ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪੇਪਰ ਲਿਖਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗ਼ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਲਿਖਣ) ਅੰਗ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜਾਰੀ ਧੀਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40% ਅਪੰਗਤਾ) ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ) ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਮੁੱਖ) ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇਗੀ।

(ii) ਅੰਨ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਲਿਖਣ) ਅੰਗ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜਾਰੀ ਧੀਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40% ਅਪੰਗਤਾ) ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ) ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਮੁੱਖ) ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਰ ਘੰਟੇ ਲਈ ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਨਿਯਮ 2019 ਵਿੱਚ ਸੋਧੇ ਗਏ ਹਨ। ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹਨ। 4 ਜਨਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 56 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 56 ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਅਧਿਆਇ X ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ "ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ" ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 56 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ:

"56.ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼। – ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਵੇਗੀ।"

15. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 4 ਜਨਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 56 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਹਨ। ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੁਝਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ

ਮਾਹਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ। ਮਾਹਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਅੱਠ ਉਪ-ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ: (i) ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ;

(ii) ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ;

(iii) ਸੁਣਨ ਅਪੰਗਤਾ;

(iv) ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਰਵਸ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ;

(v) ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ;

(vi) ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਵਿਕਾਰ;

(vii) ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰੀ; ਅਤੇ

(viii) ਮਲਟੀਪਲ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ;

ਮਾਹਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਐਸ.ਓ. 76(ਈ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ:

“ਹੁਣ, ਇਸ ਲਈ, ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਦਾ ਆਕਲਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਬੰਧ II ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਨਾਮਤੈਰ ਤੇ:-

I. ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੇਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ, ਕੁਸ਼ਠ ਰੋਗ ਦਾ ਇਲਾਜ, ਬੌਣਪਨ, ਐਸਿਡ ਹਮਲਾ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਮਾਂਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਬਲਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;

II. ਅੰਨ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ;

III. ਬਹਿਰਾਪਣ ਅਤੇ ਸਖਤ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ;

IV. ਬੌਧਿਕ ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ;

V. ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰੀ;

VI. ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਰਵਸ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ;

VII. ਹੀਮੋਫੀਲੀਆ, ਥੈਲੇਸੀਮੀਆ ਅਤੇ ਸਿੱਕਲ ਸੈੱਲ ਰੋਗ; ਅਤੇ

VIII. ਮਲਟੀਪਲ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ.

2. ਅਨੁਬੰਧ II ਤੇ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਆਕਲਨ ਲਈ ਕਿਹੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 16-18/97-NI. I ਦੀ ਤਾਰੀਖ 1 ਜੂਨ 2001 ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 16-18/97-NI ਦੀ ਤਾਰੀਖ 18 ਫਰਵਰੀ 2002 ਨੂੰ ਬਦਲ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ।

ਨੋਟ: - ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 57 ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪਾਹਜਤਾ ਐਕਟ, 2016 (49 ਦੇ 2016) ਦੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਤੇ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਗੇ।

ਨੋਟ: ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਹ ਅੰਤਿਮ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਥੇ ਪਰਿਭਾਸਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵਰਗੀਕਰਣਾਂ ਜਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

16. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੈਕਸਚਰ-II ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਰ ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

“1.1. ਉੱਪਰੀ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਈ ਸਰੀਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ (ਪੀ.ਪੀ.ਆਈ.) ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ

(ਅ) ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮਾਪ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਲੀਨਿਕਲ ਹਾਲਤ ਮੈਡੀਕਲ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਅਧਿਕਤਮ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਮਿਆਰੀ ਫਾਰਮੈਟ ਅਨੁਸਾਰ।

(ਬ) ਉੱਪਰੀ ਅੰਗ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: ਬਾਂਹ ਦਾ ਭਾਗ ਅਤੇ ਹੱਥ ਦਾ ਭਾਗ।

(ਸੀ) ਬਾਂਹ ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮਾਪ ਵਿੱਚ ਗਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ, ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮਾਪ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ (ਡੀ) ਹੱਥ ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮਾਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਹੇਸ਼ਨ, ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਹੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਈ ਵਿਰੋਧ, ਪਾਰਸਪਰਿਕ ਚਿੱਟੀ, ਬੈਲਨਾਕਾਰ ਗ੍ਰਿਪ, ਗੋਲਾਕਾਰ ਗ੍ਰਿਪ ਅਤੇ ਹੁੱਕ ਗ੍ਰਿਪ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

(e) ਪੂਰੇ ਅੰਗ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੋਨੋਂ ਘਟਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਯੋਜਨ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(f) ਕੁੱਲ ਅਪੰਗਤਾ% 100% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(g) ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸੰਖਿਆ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅੰਸ਼ ਵਜੋਂ।

(h) ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਚ ਅੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

1.2.1. ਬਾਂਹ (ਉੱਚ ਅੰਗ) ਘਟਕ

ਬਾਂਹ ਘਟਕ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ 90% ਹੈ

1.2.2. ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ (ROM) ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ

(a) ਬਾਂਹ ਘਟਕ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਤਮ ROM ਦੀ ਕੀਮਤ 90% ਹੈ

(b) ਤਿੰਨ ਜੋੜਾਂ ਯਾਨੀ ਕੰਧ, ਕੁਹਣੀ ਅਤੇ ਕਲਾਈ ਘਟਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਾਬਰ ਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - 30%। ਪਰ, ਕਲੀਨਿਕਲ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵੱਧ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

ਕੰਧ= 20% ਤੱਕ, ਕੁਹਣੀ= 20% ਤੱਕ, ਕਲਾਈ= 10% ਤੱਕ, & ਹੱਥ= 40% ਤੱਕ, ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਹਲਕਾ - 1/3 ਤੋਂ ਘੱਟ, ਦਰਮਿਆਨਾ - 2/3 ਤੱਕ, ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ - ਲਗਭਗ ਕੁੱਲ)। ਜੇਕਰ ਉੱਚ ਅੰਗ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੋੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਜੋੜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੁਕਸਾਨ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੈਲਕੁਲੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1.2.3. ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ:

(a) ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਮੈਨੂਅਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਸਰਚ ਕੌਂਸਲ (MRC), ਲੰਡਨ, ਯੂਕੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ 0-5 ਤੱਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਐਪੈਂਡਿਕਸ -I)।

(b) ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(i) ਕਿਸੇ ਜੋੜ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਔਸਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ 0.30 ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ii) ਜੇਕਰ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਿੱਚ ਘਾਟਾ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਜੋੜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘਾਟੇ ਦੀ ਔਸਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਲਕੁਲੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਤੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਕੱਠੇ ਜੋੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

1.2.4. ਸਮਨਵਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ:

(a) ਸਮਨਵਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ 90% ਹੈ

(b) ਦਸ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਨਵਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮ ਏ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਅਨੁਬੰਧ II. ਉੱਪਰੀ ਅੰਗ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮਾ)

(c) ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਮੁੱਲ 9% ਹੈ

(d) ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਸਾਮਾਨ ਸੀਮਾ ਅਨੁਬੰਧ III ਵਿੱਚ ਹੈ,"

17. ਸੈਕਸ਼ਨ ਈ ਵਿੱਚ ਕਰੋਨਿਕ ਨਿਊਰੋਲੋਜੀਕਲ ਹਾਲਤਾਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਅਥਾਰਿਟੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ:

ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ;NONE

ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਮੈਡੀਸਨ ਅਤੇ ਰਿਹੈਬਿਲੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਜਾਂ ਆਰਥੋਪੈਡਿਕਸ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ; ਅਤੇNONE

ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਇੱਕ ਮਾਹਰ।NONE

"25.2. ਕਰੋਨਿਕ ਨਿਊਰੋਲੋਜੀਕਲ ਹਾਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਲਟੀਪਲ ਸਕਲੇਰੋਸਿਸ, ਪਾਰਕਿੰਸਨ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾਰਨ

ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਪੰਗਤਾ ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਂਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਤੇ ਮਨੋਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਕਾਰਨ ਮਾਂਸਪੇਸ਼ੀ-ਢਾਂਚਾਗਤ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਈ (ਅਨੁਬੰਧ II ਦੇ ਪੈਰਾ 10-10.8) ਦੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਕਰੋਨਿਕ ਨਿਊਰੋਲੋਜੀਕਲ ਹਾਲਤਾਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੋਸਮਾਜਿਕ ਅਪੰਗਤਾ (ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰੀ) ਨੂੰ ਆਈ.ਡੀ.ਈ.ਏ.ਐਸ. ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਬੰਧ IV ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਕਾਰਨ ਸੰਪੂਰਣ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਫਾਰਮੂਲਾ a+ b (90-a) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੈਲਕੁਲੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਜਿੱਥੇ “ਅ” ਉੱਚਾ ਸਕੋਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ

ਅਤੇ “ਬ” ਘੱਟ ਸਕੋਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ, ਕਈ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਅਧਿਕਤਮ ਯੋਗ 100% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਐਪੈਂਡਿਕਸ-II ਉੱਪਰੀ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

19. 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ, ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ. ਨੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਫਤਰੀ ਜ਼ਾਪਤੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਓ.ਐਮ. ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ: “ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼।” ਓ.ਐਮ. ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਅਰਥਾਤ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਐਕਟ 1995 ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ 26 ਫਰਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

II. ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਨੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਕਨੀਕ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸ-ਟੂ-ਕੇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਲਚਕ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

III. ਨਿਯਮਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਮਾਪਦੰਡ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

IV. ਸਕ੍ਰਾਈਬ/ਰੀਡਰ/ਲੈਬ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਆਰ) ਅਧੀਨ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਮੇਤ ਗਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ/ਉਸ ਨੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਨ੍ਹੇਪਣ, ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ (ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ-ਬੀਏ) ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਕ੍ਰਾਈਬ/ਰੀਡਰ/ਲੈਬ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਕ੍ਰਾਈਬ/ਰੀਡਰ/ਲੈਬ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਸੀਮਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ/ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ/ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਐਨੈਕਸਚਰ-1 ਵਜੋਂ ਜੋੜੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮਾ ਅਨੁਸਾਰ।

ਐਪੈਂਡਿਕਸ-ਆਈ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦਾ ਫਾਰਮ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਦਾ

ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨੀਤੀ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ-ਦਰ-ਮਾਮਲਾ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਮਾਂਜਸ ਦੇਣ ਲਈ ਲਚਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ, ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 2(ਆਰ) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ, ਗਤੀ ਸਮੇਤ, ਸੀਮਾ ਹੈ। ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ, ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ (i) ਅੰਨ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ; (ii) ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ (ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ) ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਉਮੀਦਵਾਰ; ਅਤੇ (iii) ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਰੀਡਰ ਜਾਂ ਲੈਬ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰਾਈਬ, ਰੀਡਰ ਜਾਂ ਲੈਬ ਸਹਾਇਕ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਸੀਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।" ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਸੀਐਮਓ, ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਐਨੈਕਸਚਰ-1 ਵਜੋਂ ਜੋੜੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ. ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਖਾਈ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ—ਅੰਨ੍ਹੇ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ ਜਾਂ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਹੈ - ਨੂੰ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਸੁਵਿਧਾ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਸੋਧੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੋਧੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਨ੍ਹਤਾ, ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ (ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ - ਬੀ.ਏ.) ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਆਰ) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ/ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ/ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਐਪੈਂਡਿਕਸ - ਵੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮਾ ਅਨੁਸਾਰ। ਅੰਨ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ (ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ - ਬੀ.ਏ.) ਅਤੇ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਹਰ ਘੰਟੇ ਲਈ ਬੀਸ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੁਵਿਧਾ ਅਜਿਹੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ/ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ/ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਵੱਲੋਂ 'ਐਪੈਂਡਿਕਸ-ਵੀ' ਅਨੁਸਾਰ"

ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧ ਐਮ.ਓ.ਐਮ. ਦੁਆਰਾ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਭੁਜਾਵਾਂ - ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ. ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਉੱਤੇ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

ਈ. ਦੋ ਸਰਕਾਰੀ ਮੰਤਰਾਲੇ: ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚੋਲਾ

21. ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਆਪਣੇ ਜੌਇੰਟ ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਇਹ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. "ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਭਾਗ ਆਫ ਪਰਸੋਨੈਲ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ"। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ, ਹਦਾਇਤਾਂ, ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਅਨੁਸਾਰ:

"...ਡੀ.ਓ.ਪੀ.ਐਂਡ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਐਕਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਡਿਸਗ੍ਰਾਫੀਆ ਨਾਮਕ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਓ.ਪੀ.&ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਕੇਵਲ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

22. ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ. ਦੁਆਰਾ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਓ.ਐਮ. ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਿਯਮ 2018 ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਿਚੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਪੱਧਰ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਵਾਬੀ ਫਾਇਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਬਾਰੀਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਤਰਾਲਾ, ਜੋ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਦੀ ਐਂਠਣ ਨੂੰ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ "ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਲੇਖਕ ਦੀ ਐਂਠਣ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ"। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ, ਮੰਤਰਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

“ਜੀ. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਹਾਲਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ, ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਤੇ, ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ।”

23. ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ. ਉਹ ਨੋਡਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੋਡਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਨੇ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਸਕ੍ਰਾਈਬ, ਪਾਠਕ ਜਾਂ ਲੈਬ ਸਹਾਇਕ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ (ਆਰ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਨੋਡਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ. ਨੇ ਹੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਹਾਲਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ "ਜੋ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ" ਪਰ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ, ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਖਿਲਾਫ, ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ।

24. ਨੋਡਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਜੋ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਡੀ.ਓ.ਪੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚਲਨ ਦੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ. ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਦੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ। ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਦੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਸ ਨੂ

F. ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ

25. ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। RPwD ਐਕਟ, 2016 ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ (i) 'ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਅਤੇ (ii) ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਧਾਰਾ 2(r) ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: (i) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ (ii) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 2(r) ਦੋਨੋਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ ਪਰ ਜਿਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਚਿੰਤਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਨਦੰਡ ਨੂੰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

26. ਧਾਰਾ 2(s) ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਦੂਜੀ ਧਾਰਨਾ ਇੱਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2(s) ਧਾਰਾ 2(r) ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਨੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪ□ਗਤਾ ਦੇ ਨੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 2(r) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2(s) ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਇੱਕ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ, ਬੌਧਿਕ ਜਾਂ ਸੰਵੇਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਤਲਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਵਰੋਧਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਬਾਧਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

27. ਧਾਰਾ 2(ਐਸ) ਇਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੀ ਹੈ, ਦੂਜਾ, ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਵਿਭਿੰਨ ਅਡਚਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜੋ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪਹਲੂ ਯਾਨੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਕਿਸਮ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 2(ਐਸ) ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜਤਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਦੀ ਹੋਵੇ - ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ, ਬੌਧਿਕ ਜਾਂ ਸੰਵੇਦੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਡਚਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 2(ਐਸ) ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇੱਕ ਦੂਰਗਾਮੀ ਪਛਾਣ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅਡਚਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ, ਅਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੀ ਸਾਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

28. ਪਾਠਕ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 2(ਐਸ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(ਆਰ) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਪਣਯੋਗ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

29. ਸੈਕਸ਼ਨ 2(r) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਆਂ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਦ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(r) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦ ਸਮੀਕਰਨ 'ਨਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਅਯੋਗਤਾ' ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(zc) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ। ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਪੰਜ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ:

1. ਸਰੀਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ (ਸੀ) ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜਤਾ

(ਡੀ) ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ

2. ਬੌਦ੍ਧਿਕ ਅਯੋਗਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

(ਅ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਣ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ

(ਬ) ਆਟਿਜ਼ਮ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵਿਕਾਰ

3. ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਵਹਾਰ

4. ਅਯੋਗਤਾ ਜੋ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ

(ਅ) ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਰਵਸ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ

(ਇ) ਮਲਟੀਪਲ ਸਕਲੇਰੋਸਿਸ

(ਈ) ਪਾਰਕਿੰਸਨ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ

(ਬ) ਖੂਨ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ

5. ਕਈ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ (ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ).

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

30. RPwD ਐਕਟ, 2016 ਅਧੀਨ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਆਇ VI ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ VII ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ VI ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 31 (ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ), ਸੈਕਸ਼ਨ 32 (ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ), ਸੈਕਸ਼ਨ 33 (ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ), ਸੈਕਸ਼ਨ 34 (ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ), ਸੈਕਸ਼ਨ 36 (ਖਾਸ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਐਕਸਚੇਂਜ) ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 37 (ਖਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਧਿਆਇ VII ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

31. ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ RPwD ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਉੱਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਰਾ, ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ RPwD ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ

ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਨਿਯਮ 2016: ਇੱਕ ਪੈਰਾਡਾਈਮ-ਸ਼ਿਫਟ

G1 ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

32. ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸਾਥੀਆਂ ਵਾਂਗ, ਅਨੁਚਿੱਤ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਿਕੋਣ ਵਿਕਲਾਂਗਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। RPwD ਐਕਟ 2016 ਵਿਕਲਾਂਗਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੂਰੇ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

33. RPwD ਐਕਟ 2016 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮੌਲਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀ (i) ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ; (ii) ਗਰਿਮਾ ਨਾਲ ਜੀਵਨ; ਅਤੇ (iii) ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਐਲਾਨ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦੇ ਨੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਭਾਗ ਦੇ ਅਨੁਚਿੱਤ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਨਜ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

34. ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਗੁਣਾਤਮਕ ਫਰਕ ਹੈ। ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਗਰਿਮਾ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭੇਦਭਾਵ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਵਜੋਂ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਵਾਧੂ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਈਏ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜੀਜਾ ਘੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ, ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਉਚਿਤ ਵਿਭੇਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ, ਅਸਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨਿਆਂਕਾ ਏ ਕੇ ਸਿੱਕਰੀ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ:

(2016) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 761 & ਓਆਰ.ਐਸ. [ਡਾ. ਧਨੰਜ□ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਾਚੂੜ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

“40. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਨਤਾ ਦੋ ਪੂਰਕ ਸਿਦਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ: ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਵਿਭੇਦਨ। ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਨਾਲ ਆਨੰਦ ਲੈ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਭੇਦਭਾਵ ਸਮਾਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਲਈ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਮਨਮਾਨੀ ਇਨਕਾਰ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ, ਇਹ ਖਾਰਜ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਨਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭੇਦਭਾਵ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ (ਉਦਾਹਰਣ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦੀਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭੇਦਭਾਵ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ), ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿਸਟਮੈਟਿਕ ਭੇਦਭਾਵ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ। ਠੋਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੇ ਨੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ।” (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

35. ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਦਾਇਤਵ ਨੂੰ ਕੈਪਚਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਹੇਠਾਂ ਧਾਰਾ (ਐਚ) ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ, ਇੱਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਮਾਨਤਾ, ਛੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਲੇਖ 21 ਖੋਖਲੇ ਲੱਗਣਗੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਾਧੂ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਇੱਕ ਸਾਧਨਤਾ ਹੈ - ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਦਾਇਤਵ - ਅਪਾਹਜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ-ਰਹਿਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਗਾਰੰਟੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਆਰ ਐਮ ਲੋੜਾ ਦਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਨ) ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਜਸਟਿਸ ਸੁਨੰਦਾ ਭੰਡਾਰੇ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ12SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“...ਜਿਹੜੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਗ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਰਵੱਈਆ ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਉੱਨਮੁਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਸੁਸਤ...”

G2 ਸਕੀਮ ਆਫ ਦ 2016 ਐਕਟ

36. ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਇੱਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਲਿਆਂਦਾ। ਪੁਰਾਣੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਧੀਨ, ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਹਾਲਤ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਡਾਢਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਰੱਥ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਟਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 2 (ਟੀ) ਦੇ 1995 ਐਕਟ ਨੇ ਇੱਕ “ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ” ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ:

“(t) “ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ”

RPwD ਐਕਟ 2016 ਵਿੱਚ “ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ” ਦੀ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਜੋ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਡਲ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਡਲ ਵੱਲ ਸਥਾਨਾਂਤਰਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜੋ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਬਾਧਾਵਾਂ ਹੀ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦੇ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(s) ਆਫ RPwD ਐਕਟ 2016 [ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੈਰਾ 26-28 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ] ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

“(s) “ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ, ਬੌਧਿਕ ਜਾਂ ਸੰਵੇਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਹੈ ਜੋ, ਬਾਧਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਕਰਦੀਆਂ, ਉਸਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਬਾਧਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ”

ਇੱਕ ਬਾਧਾ ਨੂੰ RPwD ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(c) ਅਧੀਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“(c)“ਬਾਧਾ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ, ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਵਾਤਾਵਰਣਕ, ਸੰਸਥਾਗਤ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਮਨੋਵ੍ਰਿਤੀਕ ਜਾਂ ਢਾਂਚਾਗਤ ਕਾਰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ;”

1995 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ, ਕੇਵਲ ਸੱਤ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(i) ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ:

“(i) “ਅਪਾਹਜਤਾ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ—
(i) ਅੰਨਤਾ;
(ii) ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ;
(iii) ਕੁਸ਼ਠ ਰੋਗ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋਇਆ;

13 "UNCRPD" (iv) ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਤਾ;

(v) ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪਾਹਜਤਾ;

(vi) ਮਾਨਸਿਕ ਮੰਦਬੁੱਧੀ;

(vii) ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰੀ

ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਹੁਣ 21 “ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ” ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 2016 ਦਾ ਐਕਟ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਐ VI ਅਤੇ VII ਅਧੀਨ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(r) ਅਧੀਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ:

“(r) “ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪਾਹਜਤਾ ਕਿਸੇ ਨਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਮ ਤੋਂ ਕਮ ਚਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਪਾਹਜਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ।”

ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ “ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ” ਅਤੇ “ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ” ਨੂੰ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੱਖਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਨ। ਇੱਕ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ “ਉੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ” ਨੂੰ ਵੀ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

37. ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦਾ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਿਆ। ਸਕ੍ਵਾਈਬ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਿਰਫ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਜਾਂ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਸੀ। 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਨੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ:

“ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮਾਨੁਏਂਸਿਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਗੇ।”

ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਗੈਰ-ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਔਪਚਾਰਿਕ ਗਾਰੰਟੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਅਫ਼ਰਮੇਟਿਵ ਡਿਊਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ “ਉਚਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ” ਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ। ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ। ਧਾਰਾ 2(y) ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ “ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸੋਧ ਅਤੇ ਸਮਾਯੋਜਨ” ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕਾ ਬੋਝ ਨਾ ਲਾਉਣ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਨੰਦ ਜਾਂ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਯਕੀਨੀਅਤ ਦੇਣ ਲਈ।” ਸਮਾਨਤਾ, ਗੈਰ-ਭੇਦਭਾਵ ਅਤੇ ਗਰਿਮਾ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਸਾਰ ਹਨ।

38. ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਅਧੀਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਾਰੀਕਰਣ ਦੇ ਆਗਮਨ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਧਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ, ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕਾਂ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭੇਦਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।14 ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(h) ਅਧੀਨ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਮੌਕਾ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ15। 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਮੌਕਾ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ (i) ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਪਰਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (ii) ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ/ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ (iii) ਅਤਿਰਿਕਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ, ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਣ, ਬਾਧਾ ਮੁਕਤ ਪਹੁੰਚ, ਤਬਾਦਲੇ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਤਰਜੀਹ, ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ18 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਅਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਮਾਰਤ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ19। ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਮਕਾਜੀ ਬਲ ਦਾ 5% ਹਿੱਸਾ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ20। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਬਲਾਇੰਡ21 ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਧਨਾਤਮਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਆਂਕਾ ਪੀ. ਸਤਾਸਿਵਮ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਨ) ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

“50. ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਅਵਹਾਰਿਕ ਅੜਚਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਤੀਜਤਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਦਯਨੀਯ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਪਯੋਗੀ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਂਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।”

ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰ ਬਲਕਿ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵੀ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ।

39. ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਛਾਣ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਹੋਣ ਦੇ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੀ 'ਸਾਮਾਨਿਆ' ਜਾਂ 'ਬਿਹਤਰ' ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅਪਾਹਜਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹਾਲਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਲਣ-ਫੂਲਣ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਨੇਖਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਨ ਮੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਸਧਾਰਨ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹ ਨਤੀਜੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਕੋਲ: “ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਨੇਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ।”22SUPERSCRIPT ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਦਰਵਾਜੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅੜਚਨਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ, ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ।

40. ਇਹ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਡਿੰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੁੱਪ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁੱਪ. ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ, ਉਹ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ, ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ। ਅਧਿਆਇ II ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰਕ ਜੀਵਨ, ਪ੍ਰਜਨਨ, ਪਹੁੰਚ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ। RPwD ਐਕਟ, 2016 ਦਾ ਚੈਪਟਰ III ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਤੱਵ. ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ। ਵਿਚਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਕਲਾਜ਼ (ਜੀ) ਕਿਤਾਬਾਂ, ਸਿੱਖਣ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਸਮਰਥਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਯੰਤਰ ਮੁਫ਼ਤ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੀ ਲਾਗਤ. ਸੈਕਸ਼ਨ 17(i) ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ (i) ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ (ii) ਲਿਖਾਰੀ ਜਾਂ ਅਮਾਨੁਏਨਸਿਸ ਦੀ ਸਹੂਲਤ (iii) ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਤੋਂ ਛੋਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕੋਰਸ. ਧਾਰਾ 17 (i) ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਪਰ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਪਾਹਜਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ। ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 21, ਹਰੇਕ ਸਥਾਪਨਾ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਧਿਆਇ IV ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ। ਅਧਿਆਇ V ਸਮਾਜਿਕ ਲਈ ਗਾਰੰਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ।

41. ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦਾਇਤਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਤੋਹਫੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਗਰਿਮਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨਕ ਮੰਡੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਯੂਪੀਐਸਈ/ਡੀਓਪੀਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਚਲਣਾ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਕੇਵਲ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਭੁੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਐਮਐਸਜੇਈ ਦੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਸੰਪੂਰਣ ਅਵਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਡੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਸਦ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਹੱਕ ਨੂੰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਉੱਚ ਮਾਨਕ ਤਹਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪ□ਗਤਾ ਦੇ ਮਾਨਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਾਸ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਠ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮਾਨਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਬਦ, ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਹਨ। 29 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿੱਥੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਮਐਸਜੇਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਲਿਖਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਐਮਐਸਜੇਈ ਦੀ ਇਹ ਸਮਝ ਇਸ ਸਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਹੱਕ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਐਸ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਹਨ।

42. ਅਸੀਂ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਡੀ.ਓ.ਪੀ.ਟੀ. ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ

2016 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਲਈ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਸਟੈਚਿਊਟ ਦੀਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਐਚ. ਉਚਿਤ ਸਮਝੌਤਾ

43. ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਰਿਮਾ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਾਕਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਗਰਿਮਾ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਢਾਉਣਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹਨ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ਸਤਿਕਾਰਿਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਅਲੰਘਣੀਯ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ, 2016 ਸਿਰਫ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਪਾਹਜਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭੇਦਭਾਵ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਇਸ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਬਾਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਪਾਹਜਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਸਿਰਜਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਸ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਮਲ ਅਪਾਹਜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੀਂਹ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੈ।

44. ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਵਜੋਂ, ਅਪਾਹਜਤਾ ਮੈਡੀਕਲ ਹਾਲਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਚੌੜੇ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਫੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦੀ ਹੈ। ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜਤਾ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰਵਾਗਤ ਬਾਧਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਾਧਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਪੂਰਵ-ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਧਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ, ਇਹ ਬਾਧਾਵਾਂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕ ਸਮਾਜਿਕ ਬੋਝ ਦਾ ਅਸਮਾਨ ਹਿੱਸਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਧਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਉਸ ਸਮਾਜਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਲੱਭੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਹੋਰਾਂ ਉੱਤੇ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

45. ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਵਜੋਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਨਕ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਖਾਰਜੀਕਰਨ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਰਿਮਾ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਰਿਮਾ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਤੇ ਹੇਠ, "ਤਾਕਤਵਰ ਅਤੇ ਬਹੁਮਤ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਅਮਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।"23SUPERSCRIPT

46. ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਪੋਸਟੁਲੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਥਿਤੀਆਂ ਜੋ ਅਪਾਹਜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਯੋਜਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਕ ਵਿੱਚ ਛੱਡਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਵਖਰੇਪਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬਾਧਾਵਾਂ ਨੂੰ

ਅਪਾਹਜਤਾ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਤਰੱਕੀਸ਼ੀਲ ਤੌਰ ਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਯੋਜਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਫਰਜ਼ ਜੋ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣ - ਚਾਹੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ, ਕਾਮਕਾਜੀ ਬਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ, ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ, ਨਿੱਜੀ ਪਲੇਨ ਉੱਤੇ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਿੱਜਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸਮਾਯੋਜਨ 'ਉਚਿਤ' ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਹਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਧਾਵਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨਾਲ ਅਨੋਖੀਆਂ ਹਨ।

47. ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਸਕ੍ਰੀਨ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰੀਨ ਰੀਡਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ [ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਕ੍ਰੀਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਕੈਨੀਕਲ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ]। ਇਹ ਬ੍ਰੇਲ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਯੋਗ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਲੇਖ ਤੱਕ ਕਨਵਰਟਰ, ਸਾਈਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਭਾਸ਼ੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਧ੍ਵਨੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਸਟਮ, ਅਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਜਿੱਥੇ ਗੂੰਜ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹੋਠਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਿਸਲੇਕਸੀਆ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

48. ਹਰੇਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਮਾਨਕ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਲਚਕਤਾ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਉਸ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜਤਾ ਆਧਾਰਿਤ ਭੇਦਭਾਵ ਕਈ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਪਹਿਲੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਪਾਹਜਤਾ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਉੱਭਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਆਯਾਮੀ ਸਮਝ ਕੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਯਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਆਸਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਪਾਯਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਹਰੇਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਮਾਂਤਰਤਾ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਰਗ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।24 ਕਿਸੇ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਬਲਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

49. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਮੇਟੀ25$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਨੇ ਜਨਰਲ ਕਮੈਂਟ 6 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹੈ।26$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਇਹ ਇੱਕ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।27$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ-ਆਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਅਪਾਹਜ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੰਕਲਪਨਾ ਅਧੀਨ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਨਾ ਕਰਨਾ ਭੇਦਭਾਵ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ-ਦਰ-ਮਾਮਲਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਬੰਧਤ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।28$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਸਬੰਧਤ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।29$_{\text{SUPERSCRIPT}}$

50. ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਲਾਈਨ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ।30 ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸਈਦ ਬਸ਼ੀਰ-ਉਦ-ਦੀਨ ਕਾਦਰੀ ਬਨਾਮ

ਨਾਜ਼ਿਰ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ31 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜਸਟਿਸ ਅਲਤਮਸ ਕਬੀਰ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਲੈਕਬੋਰਡ 'ਤੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਆਫਸੈੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“31. …ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸੈਰੀਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਲੇ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇੱਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਬਾਹਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਡਾਇਗਰਾਮ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਕ੍ਰੀਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

51. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਰ ਵਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦੇ ਉਚਿਤ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕੇਸ ਵੀ ਸੁਰੇਂਦਰ ਮੋਹਨ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ32 (“ਮੋਹਨ”) ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉੱਠੀ। ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ33 ਨੇ ਸਿਵਲ ਜੱਜ (ਜੂਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜਨ) ਦੇ ਪਦ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ 40-50% ਦ੍ਰਿਸ਼/ਸੁਣਵਾਈ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਸੀਮਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼/ਸੁਣਵਾਈ ਅਪਾਹਜਤਾ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ, ਉਹ ਉਕਤ ਪੋਸਟ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ 70% ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਉਹਨਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਖਿਕ ਟੈਸਟ ਲਈ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। 5 ਜੂਨ 2015 ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ 8 ਅਗਸਤ 2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਟੀਐੱਨਪੀਸੀ ਦੁਆਰਾ 26 ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 40%-50% ਅਪਾਹਜਤਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਯੋਗ ਸਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਿਸਦੀ 70% ਅਪਾਹਜਤਾ ਸੀ, ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

52. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸੁਣਵਾਈ, ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਸੀਮਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਸੁਣਵਾਈ ਅਪਾਹਜਤਾ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਿੱਚ 50% ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਅਪਾਹਜ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਮਿਤ ਬਾਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਜਿਸਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ‘ਬਚਣਯੋਗ ਉਲਝਣਾਂ’ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ। ਨਤੀਜਤਨ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੀਲਿੰਗ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

32 (2019) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 237.33 “ਟੀਐਨਪੀਸੀ” "40... ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਧੂ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਫਰਜਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਟਿਆ ਹੈ:-

"7....

ਘੱਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ, ਜਾਂ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ 50% ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣਾ ਸਲਾਹਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਅਵਹਾਰਕ ਅਤੇ ਜਾਪਦੇ ਹੋਰ ਟਾਲਣਯੋਗ ਜਟਿਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੇਸ ਪੇਪਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਜੋ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

53. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਯੂ.ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਡੀ. ਅਤੇ

ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ 2016 ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਉਪਰੋਕਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਟੀ.ਐਨ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਪਾਹਜ ਜੱਜ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਵਲ ਜੱਜ (ਜੂਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ) ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

54. ਉਪਰੋਕਤ ਉੱਦਰਣ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਧੀਨ, ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੇ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜਟਿਲਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਵਿਚਲਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ 'ਟਾਲਣਯੋਗ ਜਟਿਲਤਾਵਾਂ' ਅਨਿਵਾਰਯ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਜਾਂ ਬੇਜਾ ਬੋਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋਵੇਂ ਟੈਸਟ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ।

55. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮੂਲ ਪੱਥਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੋਹਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਯੋਜਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਗਤ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 40-50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ/ਸੁਣਨ ਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਰੂਰੀ ਸਮਾਯੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਆਇਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ। ਉਚਿਤ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ 'ਤੇ ਸੀਲਿੰਗ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ "ਇੱਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਤਸਾਹਿਤ ਆਯਾਮ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਾਯੋਜਨ ਉਚਿਤ ਹੈ।"34 ਇਸ ਚੂਕ ਦੇ ਪੀੜਤ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ।

56. ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਮੋਹਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ RPwD ਐਕਟ 2016 ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਚਲਦੇ, ਮੋਹਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। RPwD ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਇੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

57. ਏਐਸਜੀ ਦੇ ਤਰਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਲਾਂਗਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਖਾਮੀਯੁਕਤ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ, ਇਸ ਤਰਕ ਦੀ ਅਧਾਰਭੂਤ ਧਾਰਣਾ ਇਹ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਲਾਂਗਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹੱਕ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਲਾਸਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਗਲਤ ਸਮਝ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਵਿਕਲਾਂਗਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭੇਦਭਾਵ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਧ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

58. ਦੂਜਾ, ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਾਂਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ।

59. ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਕਾਰਪਲ ਟੰਨਲ ਸਿੰਡਰੋਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਕ੍ਰਾਈਬਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਚੌੜਾਈ ਨਾਲ ਦੇਣ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ। ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਫਰਸਟ ਗਰੁੱਪ ਪੀਐਲਸੀ ਬਨਾਮ ਪੌਲੀ [2017] ਯੂਕੇਐਸਸੀ 4, ਪੈਰਾ 117 [ਲਾਰਡ ਕੇਰ - ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਸਹਿਮਤ] ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟੀ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ। ਜਦੋਂ ਵੈਧ ਹੈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਤੁਲਨਾਵਾਂ ਅਸਲ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ-ਆਧਾਰਿਤ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ' ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਝੂਠੀ ਸਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।35 ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਨਾ ਕਰੀਏ ਜਾਂ ਹਾਸੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਉਡਾਈਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ 40% ਦੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਮਾਨਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਅਪੰਗ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ CRPD ਕਮੇਟੀ ਨੋਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ 'ਕਾਫੀ ਅਪੰਗ' ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਪੰਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰ ਸਕੇ।36 ਅਜਿਹਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ RPwD ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਤਰੱਕੀਸ਼ੀਲ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ।

60. ਏਐਸਜੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚਾਂ ਲਈ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਮੁੱਖ ਰੁਕਾਵਟ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜੋ ਅਕਸਰ ਅਪੰਗਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਡੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਪਤੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕਈ ਮੁਲਾਂਕਣ [ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਬਾਰੇ] ਬਿਨਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬੋਝ ਨਾ ਬਣਾਉਣ।"37 SUPERSCRIPT

61. ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਖਾਸ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਬੋਝ ਥੋਪਣਾ ਵੀ ਇਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।38 ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਉਚਿਤਤਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਾਪਦੰਡ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 39 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਡੀ. ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਾਜਬ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਰਿਹਾਇਸ਼ "ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਰੇ ਢੁਕਵੇਂ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲਨ ਉਪਾਅ ਦਾ ਗਠਨ ਹੋਵੇਗਾ ਇੱਕ ਰਾਜ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਅਨੁਪਾਤਕ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਬੋਝ।" 40 ਇਹ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਪਿਛੋਕੜ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਵਾਜਬ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ASG ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਚਿਤਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾਪਾਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ. SUPERSCRIPT

SUPERSCRIPT

I. ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਦੀ ਦਲੀਲ

62. ਮਿਸ ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰਕ□ਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਠਨਾਈ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਰਣ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਕਿ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵਰਗ - ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ - ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਧਾਰਣਾ 'ਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਜਵਾਬ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਮਿਸ. ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਬੂਤਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਕੜਾਕੀ ਅੰਕੜੇ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਸਕ੍ਰਾਈਬਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਚਿਤ

ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਜਵਾਜ਼ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

63. ਹੋਰ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰਿਤ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪਾਹਜਾਂ ਵਲੋਂ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਬੇਜਾ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਵਰਗ ਵਜੋਂ, ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਵਜੋਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਅਪਾਹਜ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਈ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸਟੀਰੀਓਟਾਈਪਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹੋਰ ਸਟੀਰੀਓਟਾਈਪਸ ਵਾਂਗ, ਇਹ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਏਬਲਿਸਟ ਆਧਾਰ ਯੂ.ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਡੀ. ਅਤੇ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ 2016 ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਕਿ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਵਰਗ ਵਜੋਂ, ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਗੇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਣਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਟੈਗ ਲਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਿਸਟਮ ਸਮਰੱਥ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਗੇਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਭੇਦਭਾਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ, ਇਹ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਹੈ।

64. ਜਦੋਂ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਅੜਚਨਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ, ਜਿੰਨਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁੱਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿੜਨ ਅਤੇ ਫੁੱਲਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਖਿੜਦੇ ਅਤੇ ਫੁੱਲਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੇ ਕਠੋਰ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਰਨ ਵਾਲਾ ਖੁਦ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅੜਚਨ-ਮੁਕਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

65. ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਸਰੀਰ ਵਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਨਤੀਜਾ ਉਸ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਚਕਮਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੇ ਡਰੈਸ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਲੁਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਨਤੀਜਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਉਚਿਤ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਡਰੈਸ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇੰਨਾ ਅਸਹਿਜ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਯੋਗ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਬੈਠਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਰਬੋਤਮ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਾੜੇ ਸੇਬਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ, ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਜਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।[41]

66. ਦੂਜਾ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜੋ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ।

ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਮਾਰਚ 2019 ਵਿੱਚ, ਯੂ.ਐਸ. ਫੈਡਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵਾਰਸਿਟੀ ਬਲੂਜ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਕਾਲਜ ਦਾਖਲਾ ਘੋਟਾਲਾ' ਕਹਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲਜ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਝੂਠਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਹਨ[41]।

ਡਾ. ਸੰਜੇ ਜੈਨ, “ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ”, “ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ” ਵਿੱਚ, ਐਡਸ ਸੁਰੇਂਦਰਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਐਚ. ਐਲ. ਵਿਨੋਦ “ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ”, ਸੇਜ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ 2021, ਸੈਕਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਟੀਕਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਆਫ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ [ਆਉਣ ਵਾਲਾ]। ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ, ਹਿਊਸਟਨ, ਟੈਕਸਾਸ ਅਤੇ ਹਾਲੀਵੁੱਡ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿੱਚ ਟੈਸਟ ਕੇਂਦਰਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਨਕਲ ਹੋਈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੰਗਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਵਾਂਜਣ ਲਈ ਵਰ

ਜੇ. ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ

67. ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ - ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੋਗ ਦੇ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ - ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾਈ ਬਦਲਾਅ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਰਜਮਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪਾਹਜਾਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਵੱਖਰੇ ਪੈਰ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਚਾਹੇ ਇੱਕ ਪੈਡਸਟਲ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ।43SUPERSCRIPT

68. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ 'ਦੁੱਖ' ਅਤੇ 'ਬੀਮਾਰੀ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸਦੇ 30 ਮਈ 2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ: “ਅਰਜੀਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਕ੍ਰੈਂਪ ਨਾਮਕ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ।” ਇਸਦੇ 7 ਅਗਸਤ 2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਨਾਲ "ਦੁੱਖ" ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਸਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਅਣਜਾਣ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਅਸੀਂ ਇਸਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਇਸਦੇ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਬੀਮਾਰੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ ਜੋ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਰੱਬ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿਸਮਤ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ (ਚਾਹੇ ਇੱਕ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ਾਪ) ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਡਲ ਵਿੱਚ ਜੜ੍ਹਵੇਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮਾਡਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਭਾਸ਼ਾ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਗਰਿਮਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ।

69. ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੀਆਰਪੀਡੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ "ਸਾਮਾਨਿਆ ਜੀਵਨ" ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ "ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰ" ਅਤੇ "ਦਿਵਿਆਂਗਜਨ" ਵਰਗੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦਾਸਪਦ ਹੈ44। ਇਹ ਸਾਡੀ ਤਾਤਕਾਲਿਕ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਪੈਰਾਡਾਈਮ-ਸ਼ਿਫਟਿੰਗ ਗੱਲਬਾਤ, ਜੋ ਸੀਆਰਪੀਡੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜ ਪਾਏਗੀ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ।

K. ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ 2016 ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ: ਸਿਦਾਂਤ ਤੋਂ ਅਮਲ ਤੱਕ

70. ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਪੂਰਵਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਇੱਕ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ - ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਅਨੁਸਾਰ - ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਾਸੇ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਬਾਰੇ ਗਹਿਰੀ ਬੇਖਬਰੀ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। 29 ਅਗਸਤ 2018 ਦੇ ਓਐਮ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਬਿਊਲਰ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

“ਐਕਟ [ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016] ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਆਰ) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ।”

71. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, “ਜੇਕਰ ਵਿਕਲਾਂਗਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕ੍ਰਾਈਬਾਂ ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧ ਅਜੀਬ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੈ।”45 ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਦਮ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।46 ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਵਿਕਲਾਂਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਧੇਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਤੀਖੀ ਯਾਦ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਥੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਕ੍ਰਾਈਬਾਂ ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਅਤੇ 29 ਅਗਸਤ 2018 ਦੇ ਓਐਮ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਣਦੇਖੀ ਹਨ।47 ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ ਪਰਚੇ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਣ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੀ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਡਿੱਕੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ, ਨੋਡਲ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਭਿਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮਨਵਯ ਨਾਲ, ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਫਲ ਅਸਲ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਯੂਐਨਸੀਆਰਪੀਡੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(2) ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਪਾਅ ਬਾਰੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਆਰਪੀਡਬਲਿਊਡੀ ਐਕਟ 2016 ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਬਢਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਕੈਪਚਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 39 ਵਿੱਚ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਸਾਥੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਐਲ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ

73. ਜਿਹੜੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕਈ ਮੈਡੀਕਲ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੁਖਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਅਤੇ ਨਿਊਰੋ ਸਾਇੰਸਜ਼ (ਐਨ.ਆਈ.ਐਮ.ਐਚ.ਐਨ.ਐਸ.), ਬੈਂਗਲੋਰ ਅਤੇ ਏਮਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਏਮਸ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ, ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਏ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਇੱਕ ਕਾਇਮੀ ਨਿਊਰੋਲੋਜੀਕਲ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ IV ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕ੍ਰੈਂਪ ਵਜੋਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਰ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਐਕਟ 2016 ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

74. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਚੋਣ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਐਮ. ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਕ੍ਰਾਈਬਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸੰਬੰਧੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ

75. ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਦਿਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫਰੇਮਿੰਗ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰਾਈਬ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਥੇ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਧਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮੂਲੇਟ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਉਚਿਤ ਮਾਪਦੰਡ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਯੋਗ ਮੈਡੀਕਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਪਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਵਲ ਅਸਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਹ ਕਾਰਜ

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ (ਨਿਆਂਕਿਕ) ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ (ਨਿਆਂਕਿਕ) ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇਗਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੈਪਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

76. ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਡੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਨਰਲ ਕਮੈਂਟ 6 ਵਿੱਚ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਚਿਤ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਰੀਰ ਵਿਕਲਾਂਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ। ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਚਿੰਤਤ ਇਕਾਈ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ।

77. ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਕਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਰਥਪੂਰਨ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। "ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ" ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਸੀਆਰਪੀਡੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਨਰਲ ਕਮੈਂਟ ਨੰਬਰ 7 ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

78। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚੋਲਣ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਕਸਰ ਵਿਕਲਾਂਗਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਣਸੁਣੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਪਤੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਡੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।49ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਐਮ.ਐਸ.ਜੇ.ਈ. ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਲਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਐਨ. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ

79. ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੌਰਜ ਐਚ.ਡਬਲਿਊ. ਬੁਸ਼ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪਾਹਜਤਾ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, “ਹਰ ਮਰਦ, ਔਰਤ, ਅਤੇ ਬੱਚਾ [ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਜਿਨਸੀਅਤ ਦੇ ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ] ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਪਾਹਜਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜਿਆਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਸਮਾਨਤਾ, ਸ੍ਵਤੰਤਰਤਾ, ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਚਮਕੀਲੇ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”50SUPERSCRIPT

80. ਤਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਉਭਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ADA ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ADA ਦੀਆਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਨਮਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ, ਸੁਲਭ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖਤ ਮਨਾਹੀ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਜਨਤਕ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ, ਆਪਣੇ ਸਮਰੱਥ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ।51SUPERSCRIPT

81. ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ RpWD ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ

ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜਨਮਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਅਨੁਠੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲਣ-ਫੁਲਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਨਮਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

82. ਅਸੀਂ ਤਦਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ 25 ਸਤੰਬਰ 2018 ਦੀ ਦੋਸ਼ਯੁਕਤ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਖਰਚੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

83. ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹਨ।

ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸੰਚਿਤਾ ਐਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਐਨ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਸੁਝਾਅ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜਨ ਮਾਨੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਮਾਧਵੀ ਦਿਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਨਰੇਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅੰਕਿਤ ਜੈਨ

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate